

Raadsstuk

Raadsstuk 043/2009
B&W datum 3 maart 2009
Sector/Afd CS/cc
Reg.nr(s) 09/39552

Onderwerp **Beantwoording vragen van de heer C.J. Pen en de heer W.A. Catsman inzake 'Moet Haarlem bezuinigen of extra geld uitgeven'**

Aan de Raad der gemeente Haarlem

Ingevolge het bepaalde in artikel 38 van het Reglement van Orde voor de vergadering van de gemeenteraad stellen wij u hierbij in kennis van de op 2 februari 2009 bij ons college ingekomen vragen van de heer C.J. Pen en de heer W.A. Catsman en het door het college gegeven antwoord.

De burgemeester,
mr. B.B. Schneiders

The logo for CDA Haarlem, featuring the letters 'CDA' in white on a green background, followed by the word 'Haarlem' in blue.

Van: CDA fractie Haarlem
Cees-Jan Pen/Wim Catsman

Aan: College van B&W
T.a.v. portefeuillehouder Financiën

Betreft: Moet Haarlem bezuinigen of extra geld uitgeven?

Geacht College,

Sinds najaar 2008 zijn de gevolgen van de wereldwijde kredietcrisis en daaruit voortgekomen recessie in een stroomversnelling gekomen. De VNG wijdde er 17-12-2008 en 27-1-2009 een speciale ledenbrief aan om gemeenten te wijzen op de gevolgen van de economische recessie en wat de overheid kan doen. Het FD kopte op 3-1-2009 dat gemeenten moeten bezuinigen, al lijkt dat nu juist niet de beste strategie. Inmiddels zijn diverse gemeenten bezig met concrete acties om - hoe bescheiden ook - een steentje bij te dragen om de komende jaren zo snel mogelijk uit de recessie te geraken. Niet voor niets riep Minister President Balkenende tijdens de nieuwjaarsreceptie in Haarlem gemeenten op om te investeren.

Gelet op de kwetsbare financiële positie van Haarlem en de hoge schuldenlast is onze speelruimte helaas beperkt. Wat het CDA Haarlem betreft houden we keihard vast aan ons solide financiële beleid en vragen we niet aan de provinciale toezichthouder of Haarlem een aantal jaren een begrotingstekort mag hebben. Toch willen wij door middel van onderstaande schriftelijke vragen en een hopelijk spoedige beantwoording daarvan binnen enkele weken enerzijds een nog realistischer beeld te krijgen hoe onze begroting ervoor staat. Anderzijds willen we een impuls geven om te werken aan een stadsbreed aanvalsplan om Haarlem de komende jaren door het zware weer te loodsen. CDA Haarlem wil graag pro-actief meedenken om zo gezamenlijk met B&W en raad de weerbaarheid van onze gemeente te vergroten. Wij beseffen dat ook B&W momenteel bezig is met overleg en afstemming met onze maatschappelijke partners hoe Haarlem de komende twee jaar door te loodsen. Wij vinden het in deze tijd onze plicht middels onderstaande vragen en de suggesties een bijdrage te leveren te komen tot een economisch aanvalsplan.

In de eerstvolgende raad zullen wij aanvullend op onderstaande schriftelijke vragen middels een motie vreemd een aantal suggesties doen, waarvan wij hopen dat zij voor onze gemeente van waarde kunnen zijn. Het CDA roept de raad op te reageren op de volgende suggesties en zelf ook te komen met suggesties:

- Vanaf april 2008 moet ook Haarlem net als Enschede beschikken over een monitor die per twee maanden een live verslag geeft van ontwikkelingen in de lokale economie (zie bijlage 1).
- Op korte termijn moet de raad een conferentie beleggen om samen met het georganiseerde bedrijfsleven te werken aan een economisch aanvalsplan voor Haarlem en voor het behoud van onze sterke binnenstad in het bijzonder? Ook de Gedeputeerde Economische Zaken van de provincie Noord-Holland heeft aan ons kenbaar gemaakt graag te willen meedenken en meedoen.
- Net als de provincie Limburg, moet ook de gemeente Haarlem besluiten rekeningen aan het MKB binnen 2 weken te betalen?
- Haarlem moet zoals onder meer de KvK Haaglanden op 28-12-2008 en VNO-NCW West op 12-1-2009 voorstellen onderzoeken of de (bouw)vergunningverlening kan worden versneld¹?
- Haarlem opent net als Amsterdam een elektronisch meldpunt strijdige (en overbodige) regels met als doel ondernemen eenvoudiger te maken (zie <http://www.strijdigeregels.amsterdam.nl/>).
- In het verlengde van Klimaatneutraal Haarlem stimuleert/subsidieert de gemeente, naast de Rijkssubsidies-maatregelen op dit gebied (lagere BTW), maatregelen om woningen en kantoren energiezuiniger te maken. Dergelijke investeringen stimuleren de bouwsector, het milieu en zorgen op langere termijn voor lagere energielasten voor huishoudens.

¹ Volgens VNO NCW West duren bouwvergunningen normaliter 4 maanden en zou dat nu in sommige gevallen nu binnen 4 weken moeten gebeuren. Bij gemeenten en ook provincies liggen namelijk talloze plannen en projecten te wachten op vergunningen. Het is tijd de turbo te zetten op ambtelijke molens. Als vanaf nu in hoog tempo vergunningen loskomen, geeft dat een enorme stimulans aan de lokale en regionale economie.

Het CDA wenst naar aanleiding van bovenstaande schriftelijke vragen te stellen ex artikel 38.

1. In het Haarlems Dagblad heeft de wethouder eind 2008 gesproken over een tegenvaller van 3 miljoen voor de gemeentelijke begroting als gevolg van de recessie. Volgens de brief van de VNG inzake de gevolgen van de economische recessie is hij in onze ogen veel te positief geweest. Alleen al de verwachte daling van de Algemene Uitkering met 300 miljoen komt ruwweg neer op een tegenvaller van 3 miljoen per jaar. Voorbij is gegaan op de gevolgen van onder meer de nieuwe gemeente CAO, tegenvallende OZB inkomsten door leegstand en meer kwijtscheldingen (ruwe inschatting 300.000 per jaar), tegenvallende legesopbrengsten, tegenvallende bouwgrondexploitaties, risico's op het Inkomensdeel WWB (zeker 1,5 miljoen p.j.), etc.. Al met al komt dit snel neer op een extra tegenvaller van 2 miljoen naast de reeds naar buiten gebrachte 3 miljoen. Wanneer heeft u een realistische inschatting van de negatieve gevolgen van de recessie op de gemeentebegroting?
2. Bij de Kadernota 2009 is mede naar aanleiding van het accountantsrapport uitgebreid gesproken over de sterk gestegen schuldenlast van Haarlem. Wanneer krijgt de raad de toegezegde notitie over de aanpak van deze schuldenlast inclusief de doorberekening van de tegenvaller als gevolg van bezuinigingen op het Grotestedenbeleid?
3. Is het college van plan investeringen in nieuwe wegen, woningbouw en groot onderhoud van infrastructuur naar voren te halen of ons Meerjareninvesterings-programma te wijzigen? Zo ja, wanneer zijn deze plannen gereed en om welke concrete projecten gaat het?
4. In het coalitieakkoord werd ingezet op slimmer op zoek te gaan naar externe financiering zodat de gemeente geholpen kan worden in het vervullen van de noodzakelijke zaken. Is B&W voornemens de komende maanden te werken aan versnelling van c.q. aanvullende concrete plannen en acties om externe financiering binnen te halen? Zo ja, waar liggen de prioriteiten?
5. Is er ook in onze regio sprake van een mobiliteitscentrum voor ontslagen en overtoollige werknemers? Wordt samen met KvK en het MKB gewerkt aan heldere informatievoorziening over mogelijke maatregelen en ontwikkelingen mbt recessie richting bedrijfsleven?
6. Zijn er plannen voor lastenverlichtingen voor het Haarlemse bedrijfsleven?

Met vriendelijke groeten,

Cees-Jan Pen
Wim Catsman

BIJLAGE 1.

Enschede peilt dynamiek economie

Door Hans Bekkers • 23.01.09 •

Enschede gaat werken met een monitor die een soort live-verslag geeft van de ontwikkelingen in de lokale economie. 'Elke twee maanden een update.'

Veel informatie die iets zegt over hoe het is gesteld met de lokale economie heeft de gemeente in feite al in eigen huis. 'Probleem is dat die informatie blijft hangen in de organisatie', zegt Rob van de Peppel van I&O Research, het bureau dat de trendmonitor samen met Enschede ontwikkelt. 'Veel valt bijvoorbeeld af te leiden uit het aantal bouwvergunningaanvragen. Die gegevens blijven echter veelal op afdelingsniveau hangen en bereiken zelden het concernmanagement', zegt hij. Interne bronnen om de actuele dynamiek van de lokale economie te bepalen, zijn ook de bijstandsaanvragen en de verzoeken om schuldhulpverlening.

De trendmonitor gebruikt ook externe indicatoren, zoals het aantal faillissementen, het aantal uitzendbanen, het aantal verkochte woningen en de prijs ervan, het aantal te koop aangeboden auto's en de bezettingsgraad van bijvoorbeeld de parkeergarage in het centrum van Enschede. In totaal gaat het om zo'n twintig indicatoren die aanwijzingen geven over de stand van de lokale economie.

Groot voordeel van de monitor is dat het gemeentebestuur en management straks elke twee maanden in plaats van twee keer per jaar de thermometer kunnen aflezen en het beleid kunnen bijstellen. 'Er wordt uiteraard veel gemonitord, maar de meeste monitors verwijzen naar ontwikkelingen die zich het afgelopen jaar voordeden. Dat is altijd achteraf. Deze economische crisis vraagt een veel praktischer instrument', zegt Van de Peppel.

Meetgegevens

Mede aan de hand van de meetgegevens gaat de gemeente periodiek om de tafel met plaatselijke uitzendbureaus, makelaars en banken om verder te peilen hoe de lokale economie er voor staat. 'Wij willen ook de markt erbij betrekken, omdat je het gevoel niet alleen kunt bepalen vanuit het stadhuis', zegt gemeentesecretaris Marcel Meijs, de drijvende kracht achter de ontwikkeling van het meetinstrument.

Door op deze twee manieren de vinger aan de pols te houden, hoopt hij niet continu achter de feiten aan te lopen. 'Als gemeente zijn onze mogelijkheden beperkt om de economie een grote zwiep te geven - hooguit in combinatie met de provincie Overijssel - maar fijnmazig kunnen we zeker wat doen. Zeker als we op tijd zijn.' De eerste monitor verschijnt 1 maart. Binnenlands Bestuur 23-1-2009.

Aan de heer C.J. Pen
lid van de gemeenteraad
Kleverparkweg 54 roos
2023 CG Haarlem

Aan de heer W.A. Catsman
lid van de gemeenteraad
Engelandlaan 228
2034 NG Haarlem

Onderwerp:
Beantwoording vragen inzake
'Moet Haarlem bezuinigen of extra geld uitgeven'

Uw brief van:
2 februari 2009

Geachte heren Pen en Catsman,

Krachtens artikel 38 reglement van orde van de gemeenteraad van Haarlem heeft u vragen gesteld over de financiële positie van Haarlem in het licht van de recessie en over de wijze waarop Haarlem de recessie tegemoet wenst te treden.

Wij onderschrijven uw constatering dat de financiële positie van Haarlem de speelruimte voor het treffen van financiële maatregelen gericht op het verzachten van de gevolgen van de recessie, klein maakt. In dat kader is het ook niet wenselijk om – als dat al zou worden toegestaan - aan de provincie te verzoeken om enige jaren met een tekortbegroting te mogen werken.

Wij stellen het op prijs dat u in de inleiding bij uw vragen aangeeft dat u pro-actief wenst mee te denken over de mogelijkheden die er zijn om Haarlem in de komende jaren door het zware weer te loodsen.

1. *In het Haarlems Dagblad heeft de wethouder eind 2008 gesproken over een tegenvaller van € 3 miljoen voor de gemeentelijke begroting als gevolg van de recessie. Volgens de brief van de VNG inzake de gevolgen van de economische recessie is hij in onze ogen veel te positief geweest. Alleen al de verwachte daling van de Algemene Uitkering met € 300 miljoen komt ruwweg neer op een tegenvaller van € 3 miljoen per jaar. Voorbij is gegaan op de gevolgen van onder meer de nieuwe gemeente CAO, tegenvallende OZB inkomsten door*

leegstand en meer kwijtscheldingen (inschatting 300.000 per jaar)), tegenvallende legesopbrengsten, tegenvallende bouwgrondexploitaties, risico's op het onderdeel WWB (zeker 1,5 miljoen p.j.) etc. Al met al komt dit snel neer op een extra tegenvaller van € 2 miljoen. Wanneer komt u met een realistische inschatting van de negatieve gevolgen van de recessie op de gemeentebegroting?

Antwoord

Met de Bestuursrapportage 2008-2 (par. 6) hebben wij u geïnformeerd over de mogelijke effecten van de kredietcrisis. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de directe en de indirecte gevolgen. Door de vele onzekerheden met name voor wat betreft de indirecte gevolgen van de kredietcrisis, was het op voorhand niet mogelijk om een inschatting te maken van de financiële gevolgen, zodat volstaan is met een opsomming van de effecten zonder daaraan bedragen te koppelen.

In december 2008 heeft de VNG in een ledenbrief geïnventariseerd wat de mogelijke financiële gevolgen kunnen zijn van de kredietcrisis. Op basis daarvan heeft de wethouder eind 2008 gesproken over een mogelijke tegenvaller voor Haarlem in de orde van grootte van € 3 miljoen. Dat bedrag heeft overigens niet alleen te maken met een verwachte lagere algemene uitkering. Die daling is vooral ingegeven door een lagere inflatieraming voor 2009. Deze lagere inflatie betekent echter ook dat de gemeente kan profiteren van lagere prijzen en op basis daarvan de uitgaven naar beneden kan bijstellen, zodat (deels) compensatie kan worden gevonden voor een dalende algemene uitkering. Voor wat betreft de andere mogelijke tegenvallers die u noemt, was een kwantificering van de financiële gevolgen op dat moment niet goed mogelijk.

Overigens is eerder in het kader van de vaststelling van de begroting 2009 door de raad besloten om de financiële meevaller op grond van de septembercirculaire 2008 van € 4 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve en om deze niet in de begroting te verwerken. Dat geld dient daarmee ook als buffer om mogelijke tegenvallers uit hoofde van de kredietcrisis op te vangen.

Het feit dat de recessie sinds eind 2008 heftiger is geworden, betekent nog niet dat daarmee de mogelijke effecten voor de gemeentelijke financiën navenant duidelijker zijn geworden. Ook nu nog bestaat er veel onduidelijkheid over de financiële gevolgen van de kredietcrisis voor de gemeenten in het algemeen en voor Haarlem in het bijzonder.

Dat neemt niet weg dat het, met het oog op het financieel meerjarenbeeld, van groot belang is om een zo goed mogelijke inschatting van de gevolgen te maken. Deze inschatting zal als onderdeel van de kadernota 2009 worden opgesteld. Volgens planning zal deze op 1 mei aan de raad worden aangeboden.

Wij verwachten dat er ten tijde van het opstellen van de kadernota (april) meer bekend zal zijn over de omvang van de rijksuitgaven en de maatregelen die het rijk in dat kader neemt. Dat maakt het mogelijk om met een beter onderbouwde inschatting van de gevolgen van de kredietcrisis voor Haarlem te komen.

Vooruitlopend op de kadernota zal door het college een inventarisatie worden gemaakt over de mogelijkheden om de kredietcrisis en economische recessie voor Haarlem te lijf te gaan.

2. *Bij de Kadernota 2008 is mede naar aanleiding van het accountantsrapport uitgebreid gesproken over de sterk gestegen schuldenlast van Haarlem. Wanneer krijgt de raad de toegezegde notitie over de aanpak van deze schuldenlast inclusief de doorberekening van de tegenvaller als gevolg van de bezuinigingen op het Grootstedenbeleid?*

Antwoord

U noemt twee zaken die totaal verschillend zijn. Een belangrijke doelstelling voor zowel de begroting als voor het meerjarenperspectief, is het presenteren van een financieel sluitend geheel. Verwezenlijking hiervan draagt er toe bij dat de schuldpositie van Haarlem niet verder oploopt. Het terugdringen van de schuldenlast is afhankelijk van de financiële mogelijkheden die de gemeente heeft. Om de schuldenlast te verminderen zijn er voor Haarlem ruwweg drie mogelijkheden, te weten:

1. Verkoop van niet strategisch bezit, zoals woningen en bedrijfspanden.
2. Structureel forse overschotten in de begroting die onverkort worden aangewend om de banschulden af te lossen.
3. Projecten zoals infrastructurele investeringen niet langer te financieren door middel van bankleningen.

1) Het zal u duidelijk zijn dat de huidige marktomstandigheden buitengewoon ongunstig zijn om niet strategisch bezit te verkopen. Veelal gaat het hier om woningen met lage, zeer lage of zelfs geen huuropbrengsten en ook nog onderhoudsachterstanden. Het betreft hier een erfenis van tientallen jaren dat niet 1-2-3 is op te lossen.

2) Dit aspect komt bij de kadernota aan de orde.

3) Hier zullen keuzes moeten worden gemaakt. Geen financiering uit eigen middelen, dan niet doen.

Algemeen kan het volgende gesteld worden. Uitgaande van een bankschuld van ongeveer 200 miljoen, zou Haarlem 140 miljoen moeten aflossen. Als we in staat zouden zijn om structureel jaarlijks 4 miljoen hiervoor vrij te spelen, houdt dit in dat (inclusief rentebesparing) als we dit 12 jaar volhouden, 3 collegeperiodes dus, de schuld met ongeveer 60 miljoen is teruggelopen. Uitgaande van structureel 4 miljoen dus zal het bereiken van de 200 miljoen grens zeker 20 jaar duren. Voorwaar een somber vooruitzicht, maar het is niet anders. Daar staat wel tegenover dat bij een bankschuld van 200 miljoen, het bedrag dat we jaarlijks aan rente betalen wel met 6 miljoen zal zijn terug gelopen, met andere woorden, op een gegeven moment kan uit de rentebesparing verdere aflossing plaats vinden.

Hoe en op welke onderdelen het Rijk gaat korten op de gelden uit het Grote Stedenbeleid is nog niet duidelijk. Het streven is om u daarover bij de kadernota te kunnen informeren.

3. *Is het college van plan investeringen in nieuwe wegen, woningbouw en groot onderhoud van infrastructuur naar voren te halen of ons Meerjareninvesteringsplan te wijzigen? Zo ja zijn deze plannen gereed en om welke concrete projecten gaat het?*

Antwoord

In het kader van de uitvoering van het programma achterstallig onderhoud vinden in Haarlem in 2009 en volgende jaren al extra investeringen plaats. Bij het opstellen van het nieuwe investeringsplan, dat gelijktijdig met de kadernota wordt uitgebracht, zal worden bezien in hoeverre er mogelijkheden zijn om investeringen naar voren te halen. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk bestaande afspraken te continueren, voorgenomen ombuigingen te realiseren en extra belastingverhogingen alsmede extra bezuinigingen te voorkomen. Gelet op de financiële problemen die op ons afkomen en de smalle marges in onze begroting zal dat al moeilijk genoeg zijn.

Overigens merken wij op dat de opvattingen van deskundigen over de wijze waarop gemeenten de recessie tegemoet moeten treden niet eenduidig zijn. In het ene geval wordt betoogd dat het versneld uitvoeren van investeringen wenselijk is, terwijl in het andere geval (CPB) wordt aangegeven dat dit juist niet wenselijk is en dat het eerder zaak is om de eerder geplande uitgaven en investeringen gewoon uit te voeren. Een belangrijke vraag voor college en raad zal zijn in hoeverre we investeringen moeten verschuiven en/of vervangen teneinde het geld daar te besteden waar maximale werkgelegenheid aan gekoppeld is.

4. *In het coalitieakkoord werd ingezet op slimmer op zoek gaan naar externe financiering zodat de gemeente geholpen kan worden in het vervullen van de noodzakelijke zaken. Is B&W voornemens de komende maanden te werken aan versnelling van cq. aanvullende concrete plannen en acties om externe financiering binnen te halen? Zo ja waar liggen de prioriteiten?*

Antwoord

Voor zover de fractie van het CDA doelt op het aantrekken van gelden van derden ter (mede) financiering van concrete projecten, wijzen wij op de bekostiging van het project op het Pim Mulier Sportpark. Daar waar mogelijk wordt altijd bezien of bij projecten cofinanciering of andere financiële dekking kan worden gevonden. Wij realiseren ons wel dat het vinden van externe dekking in het licht van de heersende kredietcrisis niet gemakkelijker zal worden.

5. *Is er ook in onze regio sprake van een mobiliteitscentrum voor ontslagen en overtoollige werknemers? Wordt samen met de KvK en het MKB gewerkt aan heldere informatievoorziening over mogelijke maatregelen en ontwikkelingen m.b.t. recessie richting bedrijfsleven?*

Antwoord

Op 24 februari 2009 wordt het mobiliteitscentrum Haarlem geopend. Samenwerking en overleg met partners als MKB, VNO en KvK, maar ook met andere lokale vertegenwoordigers als IKH, VEBH, Horeca Nederland afdeling Haarlem, makelaars, banken en winkeliersverenigingen is in Haarlem strak en goed georganiseerd. De kredietcrisis en economische recessie is vanzelfsprekend hoog op

de agenda komen te staan. De economische barometer en de behoeften van ondernemers worden nauwlettend gevolgd.

Het college wil heel binnenkort overleg met ondernemers voeren om snel te inventariseren welke maatregelen wij als gemeente kunnen nemen om bijvoorbeeld de regeldruk concreet snel te verminderen. Ook moet u hierbij denken aan het sneller wijzigen van een bestemming om het een ondernemer mogelijk te maken om zijn bedrijf (tijdelijk) aan de omstandigheden aan te passen. In dit verband willen wij ook de gedachte peilen om de (donderdag) koopavond te vervangen door langere openstelling van de winkels in de binnenstad op zaterdag tot bijvoorbeeld 19,30 uur.

6. *Zijn er plannen voor lastenverlichtingen voor het Haarlemse bedrijfsleven?*

Antwoord

Er zijn geen plannen voor een financiële lastenverlichting in de vorm van bijvoorbeeld lagere tarieven. De gemeentelijke belastingen en heffingen vormen overigens slechts een (heel) klein gedeelte van de totale bedrijfskosten. Omzet is voor ondernemers echter cruciaal. Wel vindt er onderzoek plaats naar de mogelijkheden voor een administratieve lastenverlichting voor het Haarlemse bedrijfsleven. De resultaten daarvan zullen binnen afzienbare termijn beschikbaar komen. Bestaande ondersteunende regelingen, zoals de BBZ (borgstelling vanuit het Rijk bij een banklening), zullen extra en versterkt onder de aandacht van het bedrijfsleven worden gebracht.

Tot slot wijzen wij op de acties die samenhangen met Nieuw Haarlem en die zijn gericht op structuurverbetering en verbetering van het vestigingsklimaat. Niet alleen Nieuw Haarlem, maar zo wie zo wordt de economische agenda met onverminderde energie uitgevoerd om bedrijven de nodige ruimte te bieden te ondernemen. De gemeente heeft daar publiek rechtelijk en qua dienstverlening vooral een faciliterende rol t.a.v. de markt.

het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,
drs. W.J. Sleddering

de burgemeester,
mr. B.B. Schneiders